

FUNDOWAĆ (101) *vb pf i impf*

pf (58), *impf* (24), *pf a. impf* (19); *pf* [w tym: *praet* (49), *inf* (7), *con*, *part praet act*] *RejKup* t6, Bb [2 r.], *LubPs* X5v, *KrowObr* 76, *BielKron* 283v, 288, 290v [2 r.], 292v, 357 [3 r.], 359v, 378, *RejAp* 77, 104v, 183v, *RejPos* 170, 170v, 300v [2 r.], *RejZwierc* Aaa, *ModrzBaz* 131v, *SkarJedn* A7v, 83, 86, 164, 179, 284, *SkarŻyw* 259, 356, 403, 508 [2 r.], 518 [2 r.], 519, 574, 600 [2 r.], *StryjKron* 16, 41 [2 r.], 56, 81, 512, *NiemObr* 29, 51, 52, 53, 54, *WujNT* 125 *marg*, 221, 393, 576, *Zzzzz4v*, *Aaaaaav*; *impf* [w tym: *praes* (10), *part praes act* (7), *praet* (3), *inf* (2), *fut*, *con*] *HistAl* B6v, *LubPs* R2 *marg*, *Mącz* 140b, *SkarJedn* 122, 155, 361, *SkarŻyw* 92, [236], 283, 336, 544 *marg*, 600, *CzechEp* 286, *NiemObr* 7, 94, *WujNT* 299, 510, *SarnStat* 4, 462, 464, *PowodPr* 25, *SkarKaz* 638b, *SkarKazSej* 678b, 681a.

o oraz a jasne.

inf fundować (13). ◇ *praes* 1 *sg* funduję (2) [w tym: -e (1)]. ◇ 3 *sg* funduje (6). ◇ 3 *pl* fundują (2). ◇ *praet* 3 *sg* m fundował (52). ◇ 3 *pl* m *pers* fundowali (12). ◇ *plusq* 3 *sg* f była fundowała (1). ◇ *fut* 1 *pl* m *pers* fundować będziemy (1). ◇ *con* 3 *sg* m by fundował (3). ◇ 3 *pl* m *pers* by fundowali (1). ◇ [impers *praet* fundowało się cf FUNDOWAĆ SIĘ *praet* 3 *sg* n] ◇ *part praes act* fundując (7). ◇ *part praet act* fundowawszy (1).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Kłaść, zakładać fundament [co] (2) :

Szereg: »fundować abo za fundament kłaść« (1): kto wždy ten iest co to mowi oto ia funduię/ ábo zá fundament kładę kámieñ *CzechEp* 286.

2. Założyć, dać początek czemu (72) :

a. *Zorganizować, urządzić, ustanowić; figere, fingere, fundare* *Mącz*; *instituere* *Cn* [co] (40) : Iest theż Burgrábstwo Magdeburkie kthore Otto wielki fundował. *BielKron* 290v; Ten narod Gotthow we Włofzech długo pánował/ Fráncufką ziemię pod się podbili/ w Hiszpániách krolestwá fundowali. *BielKron* 293, 288, 292v; *Mącz* 417d; *RejAp* 77; A ci łą pirwzy budownicy Kościoła miłego Bogá/ od ktorých v Itarych wzyęły zbory to názwilko Apoftolkie kościoły/ ony mowię/ ktore napirwey fundowali Apoftołowie: iáko była Antyochia/ Ephezus/ Korynt *RejPosRozpr* [c2], c3; *SkarJedn* A7v, 83, 179, 284; [św. *Bonifacyjusz*] Fundował kłaźtor Fulde/ ktory Károlomanus/ trzy mile wkoło dierzawami/ Mnichom S. Benedyktá nádał. *SkarŻyw* 519, 321, 508, 518, 574, 600 [2 r.]; A ták Iberowie Afiatyczcy y Hispańscy tákże Celtiberi od Tubála Syná Iafetowego narod wiodą/ Aczkolwiek Berofus lib. 5. piŕze/ iíz Iubal fundował Celtiberow *StryjKron* 16; TEgoż roku Krol Iágeło Akádemią Krákwfką według Teštamentu Krolowey Iádwigi fundował y hoynie nádał przyzwawfzy do niey Doktorow y Miŕtrzew wŕzytkich nauk wyzwolonych z Prági. *StryjKron* 512; [św. *Piotr*] w Rzymie Itolicę fwoię fundował/ ná ktorey namiestniká Clemená po sobie zoŕtawił y poŕtanowił. *NiemObr* 51, 29, 52, 53 [2 r.], 54; Márek S. w Egipcie mnichy y mniŕzki fundował. *WujNT* 125 *marg*; *Piotr* w Antyochiey kościół funduię/ y Itolicę fwą (ná ktorey ŕiedział przez ŕiedm lat) tákże zákłáda. *WujNT* 510, 440, 576, *Zzzzz4v*, *Aaaaaav*; *SkarKazSej* 678b.

fundować komu (2): Kłaźtor nowy Apofthołom fwoim Pan fundowác raczył. *RejPos* 170 *marg*, 170v.

Szeregi: »fundować i postanowić« (1): nowe Ieruzalem Chrześcijánki/ w którym naprzednieyfy ftolec kościoła fwego chciał P. Chriftus fundować y poştánowić. *WujNT* 393.

»fundować i sprawować« (1): [*Jan św.*] wżytkie Azyifkie kościoły fundował y fprawował *WujNT* 299.

»założyć i fundować« (2): Ma też tá ziemiá Cżterzy Bifkupftwá/ Monáfterieńskie/ Oznáburfkie/ Pádelburneńskie/ y Mindańskie/ ktore Kárzeł wielki Cefarz záłożył y fundował. *BielKron* 290v; *SkarJedn* 164.

b. *Postawić, wznieść, zbudować, przy pomocy środków finansowych lub aktów prawnych przyczynić się do powstania kościoła, klasztoru itp.; constituere Mącz; fundare, fundamenta agere a. iacere a. locare a. ponere Cn [co] (20) :* *RejKup* Bb [2 r.]; *HistAl* B6y; *BielKron* 357 [2 r.], 359v; Támże w tey Okfzy ktorą łobie fundował y kościół zbudował powiádał iż miał woła fwe kości położyc *RejZwierc* Aaa; Szczęśliwy Kościół Rzymfki/ ktory wżędzie gdzie iedno Wiárę fczępił/ zá raz z nią Szkoły Lácińskie fundował *SkarJedn* 361; [*Chabry*] kościołow wiele fundował: kláfztorow nábudował: dla drzewá krzyża S. kláfztor ná łyfey gorze poştawił *SkarŻyw* 356; nád Pruřkim Morzem ofiedli/ y tám Miáfto fundowali/ ktore Romnoue álbo Romowe iákoby rzekł Roma noua, Rzym nowy od Rzymu názwáli *StryjKron* 41, 41, 56, 81; *WujNT* 221; Obiecuiemy/ iże gdziekolwiek fzláchćicy trwałe podpomozienie káplánowi będą chćieli náznáczyc/ że támże bez odwłoki w ichże máiętności kościoł fundować będziemy. [*fundabimus JanStat* 189] *SarnStat* 4; *KlonKr* C; kościoły wżędzie funduiąc/ y nádáiąc: y złoto/ y srebro fwoie do nich/ iáko prorokował Izáiafz wnořzác. *SkarKazSej* 681a.

Szeregi: »założyć, fundować« (2): Tám iest známienite Kollegium/ to iest wčenje wyzwolonych náuk/ ktore Eneas Silwius będąc iuż Papieřem záłożył/ fundował/ y przywileymi wiecznemi pořwierdził. *BielKron* 283v; *Mącz* 412d.

»fundować i zbudować« (1): mieyfce ono wczćił/ y vprořiwfzy ie v dzierzżawce/ na nim kláfztor fług Bořych/ y kościół ř. Michála z ludzkich iáłmuřn fundował y zbudował. *SkarŻyw* 518.

c. *Zaprowadzać, zaszczepiać, szerzyć [co] (12) :* áby iáko páłterz owce do kupy zganiał/ pokoy miedzy nieřpokoynymi czynił/ zgodę S. fundował *SkarJedn* 122, 155, 218; w mieřcie Hierápolim názwányim/ wiárę takře S. fundował/ y ołtarze dyabelńskie pfuiąc/ ołtarze řtáwił Chryřtuřowi práwemu Bogu. *SkarŻyw* 385, 283, 544 *marg*; nie czyni áni fczępi zwády miedzy bráćią: ále pokoy y miłość funduie *SkarKaz* 638b; *SkarKazSej* 684b.

Zwrot: »fundować jurysdyccją« [*szyk zmienny*] (2): DRVGA CZĘSC PROCESSV GRANICZNEGO. Przy łámyim iuż wiedzieniu gránic/ gdy iuż vrząd Podkomorzki funduie fwą Iurisdicią. *SarnStat* 464, 462.

Szeregi: »fundować i szerzyć« (1): Bo chytry Czárt w wřciech im Chryřtuřa y Ewángelią kládzie/ ále w pořtępkách y w końcu ich fwoie kroleřtwo/ to iest zápomnienie Bogá práwego/ funduie y řzerzy. *SkarŻyw* 92.

»wszczepić i fundować« (1): Ziemię wnim [*raju*] wczynił wyřoką/ piękną [...] ciepło dał bez vpalenia/ y wiátry letne chłódźące/ y wżytkie tám wřzczępił y fundował rořkořzy. *SkarŻyw* 259.

3. *Nadać, opatrzyć, zapewnić stały dochód, utrzymanie księżom, zakonnikom itp.; assignare redditus annuos ptochotrophio vel templo, collegio etc. sufficientes, dotare, dote vectigalium aut reddituum*

locupletare et ornare collegium vel aedem sacram Cn (10) : Bogu y kościoł^m á vboгим повинności fwe całe oddawali. A Bog [...] tak doftátki ich rozmnażał/ iż buduiąc/ funduiąc/ woiuiąc/ wielkie fkárby zoftawiali *PowodPr* 25.

fundować co (6), kogo (3): *RejKup* t6; kthory Papieżowi/ y iego Kxiędzom/ Mnichom/ y Mniífkom/ oddał Miáltá/ Zamki/ Wśi: Złoto y Pieniądze/ y fundował Kłafztory/ Menfionárie/ Ołtharze *KrowObr* 76, 76; Krol Kázimierz z biskupem Krákowfkim Getką dáli kościoł doftátheczy S. Floryánowi zmurować y nádác. Do tego potym kościołá fundowali Kollegium z prákáturámi y Kánoniámi/ nádawłzy ze wfi y z dziełięcin/ á Proboftwo nádáli z párochey kościołá z Skálki *BielKron* 357, 378; Boć to niepodobna/ áby ci ktorzi te *beneficia* fundowali/ mieli tak wiele dochodow ludziom proznuiącym nádawác *ModrzBaz* 131v; Kázimierz kościoł wielki poftáwił/ y wiecznymi dochody służbę wnim Bolką opátrzył/ y Kánoniki fundował. *SkarŻyw* 403. *Cf fundować co z czego*.

fundować co z czego (2): imioná wielkie kłafztorowi onego mieycá w Gláfzkoniey/ kthory budowác miał/ oddał: á inych dálzych pięć kłafztorow/ z włafney máiętności fundował. *SkarŻyw* 508, 508 *marg*.

Szereg: »fundować i oddać płaty« (1): poniewáfz Pan Bog ma więtfzy wzgląd ná ty/ ktorzy dla duřz fwoich fundowali y oddáli płaty/ á niífli ná vbogie żebraki *KrowObr* 76.

4. Osadzac, opierać, ugruntowác [co] (18) : Kthorys wřzytki grunty zyemie mocnie raczył fundowác *LubPs* X5v.

fundować na czym (8), na kim (4): á gdifz bogatich ludzi duřze fwemy mřzamy z czyfczu wyzwolily/ tedic powynni ich przyacióloom zafię ono ymięnie albo pięniądze wroclic naktorym łobie/ ołtarze/ prebendi/ mřze y czynfze fundowali *SeklKat* Y4; Iáko bárzo fláby grunt ieft ludzi złych/ ná kthorym oni wřzytki fwe myfli fundowali. A yák mocny wierneho grunt/ gdi ij ná pánu Bogu funduie. *LubPs* R2 *marg*; *RejAp* 104v, 183v; *RejPos* 300v [2 r.]; *SkarŻyw* 336; ktorzy nie ná ludzkich dumách/ áni wykłádziech/ ále ná fzczyrym/ y iáfnym flowie Bořym/ wiáre fwą funduią *NiemObr* 94, 7, 89; *ReszPrz* 25.

fundować w czym (1): W nabożeńftwie y flufzbie Bořey wřzytkę fwoię fpráwę/ rozum/ y pomoc fundował. *SkarŻyw* 482.

Szereg: »załóżyć a fundowác« [szyk 2 : 1] (3): ktorzy [*apostołowie*] nam teřz záložyli á fundowali wřzytki rády á náuki fwoie ná thym pewnym fundámencie a ná tey mocney fkále ná Kriřtuřie Pánu nářzym. *RejAp* 183v, 104v; *RejPos* 300v.

a. Umacniać, utwierdzac; fundare Mącz (3) : Fundo, Funduye [!]/ Gruntuyę. *Mącz* 140b.

fundować co czym (1): on pierwřze począł kazánie Ewánieliey świętey/ funduiąc wiárá fwoią Kościoł Chryřtuřow/ iáko opoką iego. *SkarŻyw* 600.

fundować kogo, co w czym (2): *SkarJedn* 86; Y co dzień lepiey ie w wierze funduiąc/ y w Bogoboyności/ rok znimi tak ná onym páłterftwie przemiefzkał. *SkarŻyw* [236].

Synonimy: **2. a.** ordynowác, postanowić, zakłádac, záložyc; **b.** postawić, wystawić, záložyc, zbudowác; **c.** szczepić, szerzyc, wszczepić; **3.** nadać, opatrzyc; **4.** záložyc; **a.** gruntowác, umacniać, utwierdzac.

Formacja wspóřrdzenna: *ufundowác*.

Cf FUNDOWANIE, FUNDOWANY

